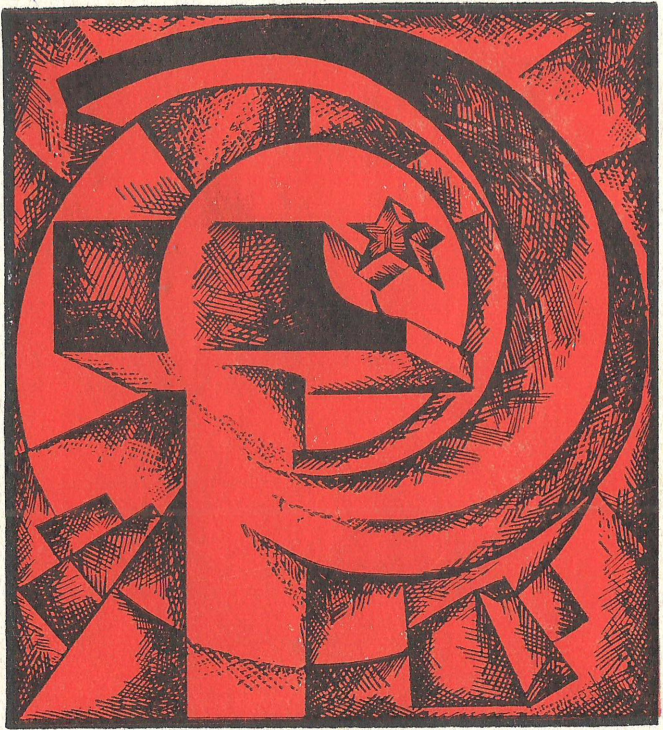

52 84.4 Укрб. 821(477)06

Р31

ПЕТРО РЕБРО ● ЛИСТИ ДО ЗЕМЛЯКІВ

ПЕТРО РЕБРО

ЛИСТИ ДО ЗЕМЛЯКІВ

ПОЕЗІЇ

«Поетів вірш — то завше лист до читача», — мовиться в поезії, яка відкриває нову книгу Петра Ребра. У цих віршах-листах поет говорить з читачем про найсокровенніше: про торжество ленінських ідей (розділ «Іллічів меридіан»), про трудові звитяги сучасника («Вогняне тяжіння» і «Гомін житограду»), про вікопомний подвиг батьків («Хвилина мовчання»). У розділі «Вечірні монологи» зібрані поезії про сьогодні, про покликання митця, про красу кохання.

Чи плине день,
чи крилить ніч
Під зоряним плащем,—
Хвилюючись, веду я річ
Із читачем.

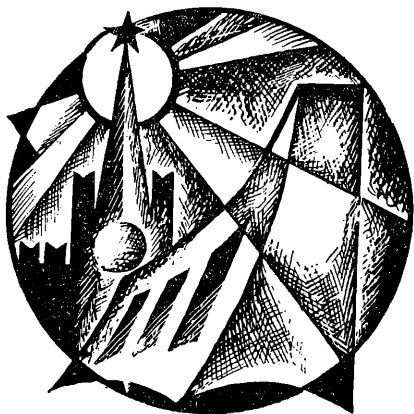
Я хочу:
як зерно колось
Жагу землі вбира,
Щоб кожне серце налилось
Теплом добра.

Я мрію: як висока сталь
Проміниться в ковші,
Чуттів щоб дивний красноталь
Цвів у душі.

Щоб сяла правда,
славивсь хист,
Сміялось дитинча...
Поетів віри — то завше лист
До читача.

Не треба відповіді, ні.
Бо зовсім суть не в ній.
Одного хочеться мені,
Читачу мій:

*Щоб не вернувся лист назад
І щоб я твердо знав:
Його одержав адресат
І прочитав.*

ІЛЛІЧІВ МЕРИДІАН

До нього, многодумного і віщого,
Йдемо ми все життя — до Ілліча.
Його вогню — либонь, од сонця вищого —
На всіх, душею чесних, вистача.

Його вогонь... Такий яркий, великий він,
Такий цілющий він, що кожен з нас
Усе студене прагне з серця викинуть,
А взять його — на нині й про запас.

Його вогонь... Вогонь труда, правдивості,
Борні, непримиренності вогонь.
Щодень пильніш на нього людство дивиться
І прозріва, зіркішає воно.

Його вогонь... У нім згорають нелюди
І плавляться кайдани, наче віск.
А люди виростають, мовби нелині,
Якщо життя освітлює їм він.

Вогонь цей сяє — й день, як зачудований!
Він палахкоче — й никне, скніє ніч.
І світ виходить — молодий, оновлений —
З вогню того,
що запалив Ілліч.

ІЛЛІЧ ЧИТАЄ «ЕНЕЇДУ»

*В особистій бібліотеці В. І. Леніна в Кремлі
була «Енеїда» І. Котляревського*

Здавалось, за вікном шумить раїна
И Дніпро пороги піною вінча...
О цій порі, здавалось, Україна
Зайшла до кабінету Ілліча.

Ота, яка сміялась смерті в вічі,
Пережила наругу і полон...
Надія Костянтинівна вже двічі
Нагадувала Леніну про сон.

А він — в одвіт:

— Сейчас, сейчас, Надюша,—
А у самого сміх — аж б'є з очей.
Нараз гукає він: — Нет, ты послушай
Хотя бы это вот: «Тепер Еней...»

Від лампи світло рівно-рівно лється
На книжку і на білі папірці.
Ілліч не спить — розкотисто сміється,
Відкинувшись на плетенім стільці.

А потім — за перо. Летять години,
Та тільки сон не йде йому до віч:
Все дума про майбутнє України,
Схвильований прочитаним, Ілліч.

Він їй бажає щастя і величчя,
Щоб пісня не змовкала на устах,
Щоб сяяло усмішкою обличчя
Нової України у віках.

Заснув Ілліч. А ранок зовсім близько,
А сонце скоро з'явиться в Кремлі
Й освітить поруч — Леніна записки
І томик «Енеїди» на столі.

* * *

На сотні миль нам далина відкрита,
Будучина ясна — на сотні літ.
Ми бачимо, де — правда, а де — кривда:
Його очима дивимось на світ.

Чи оберта Дніпро турбінні жорна,
Чи застує півнеба крицецвіт —
Ми бачимо немерхний пломінь Жовтня:
Його очима дивимось на світ.

Чи садимо уздовж шляхів черешні,
Чи батьківський шануєм заповіт —
Ми бачимо озорене прийдешне:
Його очима дивимось на світ.

Чи стоїмо у миру на сторожі,
Чи за моря червоний шлем привіт —
Ми бачимо всі підступи ворожі:
Його очима дивимось на світ.

Чи Африка рве ланцюги облудства.
Чи Гарлем вибуха, мов динаміт,—
Ми бачимо щасливий усміх людства:
Його очима дивимось на світ.

Чи зводим дім, чи лишемо закони,
Чи сина споряджаєм у політ,—
Ми бачимо комуністичні гони:
Його очима дивимось на світ.

У СМОЛЬНОМУ

Над дахом крилить і співає стяг,
А тут — безмовність. Урочисто й строго...
Бентежусь так, немовби я в гостях
У нього... Розумієте?.. У нього!

Багрець знамен і білизна колон,
І сходов ритм, і промені навскісні —
Це все хвилює, все бере в полон,
Щоб прорости мелодією пісні.

Душа в передчутті чогось бринить...
Ні, я не сподіваюся на чудо,
І все-таки вслухаюсь кожна мить:
Чи не його то голос рядом чути?

Крок зупиню: кімната «тридцять шість».
Здається, щойно десь Ілліч пройшов тут.
Розкрию серце — й тиша розповість
Про вікопомні дні і ночі Жовтня.

Можливо, він сидів на цім стільці?
Тут промовляв... І завмирала зала...
Неначе на екран, на стіни ці
Не раз його пресвітла тінь лягала.

Веселим був, дошкульним, запальним,
Брав недруга на сміх, немов на вістря...

Для нас усе тут стало дорогим —
І дерево, і мармур, і повітря.

А вийдемо, просвітлено-ясні,
Подумається високо і просто:
Життя б віддав, щоб знову у вікні
Майнула рідна

Іллічева постать!

* * *

В уяві, в серці, в пам'яті народу
Картина ця лишиться на віки:
Важучу, необтесану колоду
В дворі Кремля несуть робітники.

А з-поміж них — до болю рідна постать
(Борідка, кепі, лагіддя із віч) —
Без тіні пози, весело і просто
Працює на суботнику Ілліч.

Так от звідкіль в нас незглибимість сили!
Так ось чому відтоді все життя —
Що б на землі отецькій не робили —
У нас таке у грудях відчуття,

Що поруч — Він, безсмертний і великий,
Що в ногу ми йдемо із Іллічем,
Що не колоду — все громаддя віку,
Він, як Атлант, підтримує плечем.

А ми, завзяте плем'я й роботяще,
Плекаючи наснаги джерело,
Працюємо із кожним днем все краще,
Щоб не так важко Леніну було!

КРАСНА ПЛОЩА

Для серця найрідніша, найдорожча
(Урочистість! І велич! І огром!)
Вишневовежа наша Красна площа —
Найсмільвіших звершень космодром.

Рожеве сонце кожен день над нею
Спиняється, злетівши у зеніт,
Щоб глянуть, як іде до Мавзолею —
До Леніна у гості — цілий світ.

О, як тут добре мріється про щастя!
Крилатим і легким стає твій крок!
Бруківка — мов долоня мозоляста,
Яка тебе підносить до зірок.

Тут, як ніде, на гордому осонні
Збагнеш красу й високість кумача,
І в золотих курантів срібнодзвонні
Відчуеш пульс країни Ілліча.

Щоб оновити душу — не на прощу —
Приходимо сюди ми знов і знов:
Зорить весь люд на нашу Красну площу
І в погляді його одне —
любов!

НА СТОКГОЛЬМСЬКІЙ ПРИСТАНІ

Сталеве небо, і дерева голі,
І плине прохолода від води.
Але на цьому клаптику в Стокгольмі
Душею відігрієшся завжди.

Не треба слів. Лише отак стояти,
Де він стояв, напружуючи зір...
Відходить пароплав. На ньому — мати.
Матусенька. Бліда, немов папір.

Вона все віддаляється щомиті.
Ще один прощальний помах рук...
Ці дні були, мов сонечком прошиті,
В його житті, що сповнене розлук.

— Ти схуд,— казала і дивилась в очі.
Допитувалась: «Бережешся ти?»
Хоч відала: не те, що там не хоче —
Ні, він себе не вміє берегти.

За вікнами вже сірий дощик сіяв,
Цей невблаганний осені повперед...
«Ти, мабуть, мерзнеш? Я тобі з Росії
Ось привезла, Володю, теплий плед.»

— Матусю, стій! Я ж не усе сказав ще!
(Що як востаннє бачу я її?).

Ґолубко сива, наді мною завше
Долоньки будуть лагідні твої!..

В борні, якій не видно досі краю
І потім, як засяе Жовтня стяг,
Іще не раз, матусю, я згадаю,
Як ти була у мене у гостях.

Згадаю, як на пароплаві, нене,
Стояла ти, скорботна і смутна,—
І ніжністю налетється серце в мене,
І мужністю обернеться вона.

У БУДИНОЧКУ-МУЗЕЇ В. І. ЛЕНІНА В УФІ

Сюди ішли, ідуть і йтимуть потім,
Щоб подумки вклонитися йому.
Не говоріть: колись, у дев'ятсотім —
Було це мовби кілька літ тому.

Курні шляхи, зачумлені вокзали,
Уфа похмура й сіра, мов тюрма,
Хатки, що журно стріхами казали:
«Бідніш за нас на всій землі нема..»

А він і день і ніч до битви кличе,
А він шукає стежку до мети.
Його питання мучить робітнице:
«Як бути далі нам? За ким іти?»

Над Агіделлю — непроглядні тучі,
Та зна Ілліч — за ними сонце є.
Проводить він засідання летучі —
І вже видніш робітникам стає.

І прокидається земля російська,
І пролетар підводиться на прю,
І «Іскра» розгоряється, мов іскра,
Щоб у Жовтневу перейти зорю.

НА ЄНІСЕЇ

У Майні¹ вечорі непомітно:
Без гуку, без сигналів, без пісень.
Вже крізь дерева місяць світить мідно,
А в котловані ще робочий день.

Над Єнісеєм дим повився вгору —
То хлопці крушать камінь там, на дні.
Якщо ж піднятись на вершину Борус,
То з неї видно шушенські вогні.

Вогні в тайзі, де не рокам — століттям
Доводилося бачить темну ніч!
— Будь ласка,— попросили ми,— скажіть нам:
Чи коли-небудь був отут Ілліч?

— Не вперше ми це чуємо питання,—
Відповідають нам робітники,—
Напевно, як ходив на полювання,
То зазірав і в ці глухі кутки.

Внизу бетон одсвічує, як мрамур,—
То гребля випростовує крило.
І Єнісей пручається, та марно:
На нього вже накинули сідло.

¹ Майна — селище будівельників Саяно-Шушенської ГЕС.

ШУШЕНСЬКЕ

*Страшенно любив ходити по лісу взагалі,
(Н. Крупська про В. І. Леніна)*

Пообіч шляху — сосен рівні шерехи.
Шишки — немов світильники на вітті.
Ні шелесту, ні шепоту, ні шереху —
Сама лиш тиша, найчуткіша в світі.

Берези мовчазні — стоять колонами,
Листини непорушні, мов чеканка
А навкруги — хоч зачерпни долонями —
Розлите ніжне, лагідне чекання.

Тут час, як скрізь, на пласі днів лінчується.
Цьому ж чеканню більше, ніж піввіку:
Ось-ось хода знайома тут почується,
І скаже гай «Добридень» чоловіку.

А чоловік (рушниця незаряджена,
На поясі — ягдташик попелястий)
Зупиниться, розкине руки радісно
І вигукне ледь-ледь гаркаво: «Здрастуй!»

Це «Здрастуй» і в століттях не заглушиться,
Не вичахне в зеленім стоголоссі.
Тс! Палець на вустах тримає Шушенське:
Воно чекає Ілліча і досі.

* * *

*Запоріжжя. 1 лютого. Погяг безпартійних до
Комуністичної партії посилюється. За п'ять
днів на заводах і фабриках міста вступило
в партію 96 робітників. Безпартійні друкарі
заявили, що тільки спільним колективом тру-
дящих можна відшкодувати втрату Леніна.
Газета «Правда» від 5 лютого 1924 року.*

І через сотні років кожен визна
(Дедалі це відчутніше стократ):
За всю свою історію Вітчизна
Не відала таких болючих втрат.

І навіть якщо людству всьому стати
Під знамено Жовтневої зорі,
Цієї втрати не відшкодувати:
Ілліч — один, братове друкарі.

І все-таки, нехай через піввіку,
Я б, друзі, від душі подяку склав
За вашу віру, чисту і велику,
У силу й геній більшовицьких лав.

Це правда — якщо ми у вир епохи
Йдемо в рядах партійних, пліч-о-пліч,
Здається втрата меншою хоч трохи,
Адже в серцях у нас живе Ілліч!

ЛИСТІВКА ДО БЕРДЯНСЬКА

Ще Жовтнева не прийшла пора —
Тільки-но зажевріло світання.
Мати Іллічева і сестра
Прибули в Бердянськ на лікування.

Берег наскрізь полином пропах:
Сіре бездощів'я і безводдя.
А у них щохвилі на вустах —
Слово ніжне й лагідне «Володя».

Як він? Де він? Що сьогодні з ним?
Ворогів же так багато в нього:
Скільки раз стрічалися зі злим
Поглядом «сича» — городового.

Всюди, кожну мить чекай шпика.
Втім, дарма, підлікуватись тільки б!
Раптом... Ой, Володіна рука!
Подають їм крихітну листівку.

Над рядками (так, його, його!)
Розквіта «матусенько» ласкаве —
І від серця зразу відлягло,
Мов засяло сонце золотаве.

Прочитали. Вдруге. Третій раз.
Настрій охопив веселий, мрійний,

— Мамо, у Володі все гаразд!
Бачиш, почерк рівний і спокійний!

Що там ліки матері! Та їй
Від цих літер прибувала сила.
Налітав із моря тепловій,
Іхне слово брав на пружні крила,

Мчав у далеч, в завтра, у віки,
Щоб народу віщувати щастя,
Щоб сьогодні на оці рядки
Пам'яті пелюсткою упасти,

Щоб завжди любив це місто я,
Скромне і удачливе на подив:
Сам Ілліч колись його ім'я
На листівці поштовій виводив!

* * *

Членові КППС з 1919 року Ф. А. Васильєву

Тільки вийдете на трибуну —
Очі нам сивина сліпить,
Але бачимо ми в цю мить
Революцію — юну-юну.

Її подих, політ, величчя,
Шал атак, ураган погонь...
Барикадних боїв огонь
Пелюстки вам поклав на обличчя.

У промові немає гасел,
Але чомусь у такт словам
Наша пам'ять щемить, мов шрам.
І проміниться,
і не гасне.

Потім щорсівці линуть степом,
А попереду — комісар,
І знамено над ним, як жар,
І шаблі аж черкають небо.

Потім — зорані перелоги
І розкритий Дніпрельстан,
І над болем воєнних ран —
Сяйво сонячне Перемоги.

* * *

Доба гучить органно-березнево,
Чоломкається з зорями Земля,
І яблуні лоскочуть віттям небо,
Й Сьогодні мирно з Завтра розмовля,
І серце вибухає бростю-квітом,
І груди залива натхнення шал,
Коли встає огнисто понад світом,
Над віком — наш «Інтернаціонал».

В його розкатах — Жовтня громовиці,
І племенисте слово Ілліча,
І плескіт хвиль, і ярий гомін криці,
І шелест бойового кумача.
У нім наш труд витьохкує суремно,
Дзвенить любов, рокоче гніву шквал.
Не буде на планеті тоскно й темно,
Якщо луна «Інтернаціонал».

Ряхтіти веснам, молодіти людству,
Розкрилюватись правді і борні,
Конати кривді, танути облудству
І засихать підступності на пні,
Садам шуміть і юно очі надить,
І пшеницям котить дев'ятий вал,
І на планету ядерним не падать,
Поки живе «Інтернаціонал».

* * *

У мікрофон доповідач говорить.
Йому на поміч техніка — ого!
А ми, хоч сидимо по суті поряд,
Не чуємо його.

В промову цю, безкрилу й монотонну,
Либонь, іще вдихнути душу слід.
...А Ленін говорив без мікрофону,
І чув його
весь світ!

*Народному артистові України
А. Ф. Трощанівському*

На сцену не виходять просто так,
Знічев'я, задля форми, для годиться.
Щоразу щось є в цьому від атак,
Коли немає «битися чи мириться».
Є тільки — битись! Шаблю в небо кинь —
Червоний ти! Смерть білим і зеленим!
...А як же ви ступаєте на кін,
Коли весь зал вклякає в крісла: Ленін!
Стає видніш, де правда, а де — бруд,
Мов друге сонце впливло віясте.
Я думаю: який нелюдський труд!
Який це ризик! Яке велике щастя!
Спочатку постать і шпарка хода,
І усміх, що іскриться веселково,
І жест, в якому велич прогляда,
І ось, нарешті, диво-дивне — слово!
Воно над цілим віком розквіта,
Вогнисте, мускулясте, кумачеве.
Від нього на усій землі світа —
Такої сили слово Іллічеве.
Воно — борні і перемог пароль,
Воно — червоне знамено в зеніті.

Тому актору до снаги ця роль,
Який живе по-ленінськи на світі.

* * *

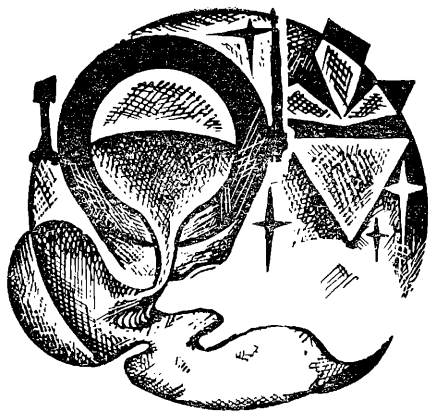
Як вічна революції луна,
Як правди струм, як мрія весняна,
Як промінь сонця, по серцях радян
Проходить Іллічів меридіан.

Де з-під землі бере вогонь шахтар,
Де сталь перемагає крицевар,
Де колосом буйнує красень-лан,
Проходить Іллічів меридіан.

Він там, де квітне пісня на вустах,
Де дружба йде по золотих мостах,
Де стільки мов злилось в один пеан,—
Проходить Іллічів меридіан.

Від Смольного, де народився світ,
До космосу розгонистих орбіт,
Через Магнітку, Братськ і Дніпрельстан
Проходить Іллічів меридіан.

По всій землі, де скинуте ярмо,
Де Труд узяв історії кермо
Й веде під зорі Жовтня планетян,
Проходить
Іллічів меридіан.

ВОГНЯНЕ ТЯЖІННЯ

* * *

Полум'я круговерті...
Огняна веремія!
Ми ж твердимо уперто:
«Чорна металургія».

Чорна? Погляньмо ліпше:
Маково квітне криця,
В печах буйне літо,
Сонце в ковшах іскриться.

Чорна? Сяга під хмари
Сталі багрянний танець.
Видно, либонь, і з Марса
Міста мого рум'янець!

Чорна? Тут люди дужі:
Слабість спливає з кипнем.
Можеш — заглянь у душі:
Сяють, мов смолоскипи.

Ніжності в них учуся,
Віри в добро і мрію.
Славити не стомлюся
Світлу
металургію!

* * *

*Сталеварові заводу «Запоріжсталь», Героєві
Соціалістичної Праці Г. К. Пометуну*

Сталь кипить, все навкруг розузорює.
Хоч жарка, але мирна вона.
Розкажіть же, будь ласка, Григорію,
Як знайшла у цеху вас війна.

Піч палала на тисячі градусів,
Стугоніла, неначе вулкан.
Вам же чулись мелодії радісні,
Ніби то не мартен, а оргán.

Може, ви на хвилиночку подумки
Завітали у рідні краї,
Де в цю пору витьохкують потемки
У густім вишняку солов'ї?

Може, зал вам святешний привидівся,
Той, де люстри, як печі горять,
І висока, поважна президія —
Сталеварів уславлених ряд?

Ви стояли, нічого не чуючи,
Коли зірка на груди лягла,
Хоч кругом гомоніли, жартуючи:
— Ніби там вона зроду й була!..

Може, ви пригадали Фадеева,
Як ішов він отут, вздовж печей,
І як полум'я, мов Прометееві,
Клало крила йому на плече.

Як з цікавістю він і захопленням
Все дививсь невідривно на вас
І казав: «Бачив асів я, хлопчику,
Але ти, брат, над асами — асі!..»

А можливо, щось інше ви думали...
Тільки раптом розверзлася піч
І хлюпнула розжареним струменем,
І сипнула осколки навстріч...

Вмить підручні над вами схилилися
(Кожен з них і в огонь би пішов):
— Що з тобою? —

і з жахом дивилися,
Як з-під каски сочилася кров.

— Гришо! — цехом промчало розпачливе
І — забилося під дахом, як птах.
Ви не чули, як друзі обачливо
Підняли вас на дужих руках.

І не чули ви, як, спотикаючись,
Бігли люди із інших бригад
Та казав інженер, заїкаючись:
— В піч із бруктом потрапив снаряд!..

У лікарні, протерши пенсне своє,
Похитав головою хірург:
— Доведеться списати на пенсію.
Жаль, бо класний це був металург.

І мартенівці сиві, й прокатники,
Й горнові — всі як є вогнярі —
Зажурились: Григорія втратили.
Тут безсилі, мовляв, лікарі.

А сказали про це Дорошенкові —
Не повірив: — Я знаю Грицька.
Підрихтується ось хорошенько він
І, клянуся, сюди прискака!

Так і є. Повернулися скоро ви
До своїх побратимів ізнов,
Бо для вас надцілющі, Григорію,
Їхня щирість, і дружба, й любов.

Ви осколки, що лікарем вийняті,
В піч жбурнули, в огненне нутро.
І от знову цех сяє, як вимитий,
Клекотить і гримить, як Дніпро.

Знову слава звелася, як райдуга.
Знову криця тече до ковша
Добра, мирна, весела і лагідна —
Наче ваша весняна душа!

ЗАПОРІЗЬКИЙ РАНОК

Від мартенівських гнізд до Москви і Донбасу,
Наче птиці із криці, летять поїзди.
І скаднують синхронно: — Привіт Кінебасу! —
І складають поему йому за труди.

З-під вишневих склепінь, де живуть прометеї,
Щогли в далеч ідуть, як повпреди весни.
І співають дроти: — Пометун при мартені! —
І бринять, ніби струни бандури, вони.

Зшитки сталі везуть, лиш ледь-ледь охололі,—
В них' душі сталевара нетлінше тепло.
І гуркочуть мости: — Слава, слава Қайолі! —
І заграва встає, як знамена крило.

Пароплави спішать, ріжуть тиху лазурінь,
Гомонять над безмежжям і тануть в диму.
І радіє Славута: — На вахті Проскурін! —
І хлюпоче в борти, ніби плеще йому.

Димарі, мов тополі, в блакить повростали —
В них, як в щоглах, музично хмарина дзвенить.
І проміниться небо над «Запоріжсталлю»,
Що підносить яр-сонце, мов злиток, в zenіт.

МУЗИКА ЧАЙКОВСЬКОГО

Інженерів Дніпрогесу-2 Ю. М. Чайковському

Де завтра в вальсі закружля турбіна,
Зустріли композитора ми — ось кого!
Мов на Славіті збуреному піна,
Волосся сиве в нашого Чайковського.

В його словах дротів гудіння чутне —
Відлунює октавами музичними.
З-під брів його зорить на нас майбутнє,
Заклечане вогнями електричними.

А за плечима — не порахувати:
І греблі, і канали, й гідростанції —
Його лункі хорали і кантати,
Що в спадок нашим правнукам дістануться

Знов тема та ж — людина і природа.
Людина — бог, природа — перетворена.
В спокійний ритм вривається негода,
Лютує повінь і — вщухає, скорена...

Весна — до неба! — викинула брості,
Ген соловей на Хортиці видзвонює...
Є перемичка! Ось він, перший розділ
Нової, запорізької симфонії.

Помилуватись незвичайним герцем
Виходять навіть скелі з дна дніпровського...
Хоча почути можна тільки серцем
Цю інженерну музику Чайковського.

ВОЛОШКОВІ СКЕЛЬЦЯ

Від тлуму тополь і м'яти покликала хлопця криця,
А тут ще зустрів зпенацька смагляву запоріжанку...
У погляді пильнокарому сміх запорозький іскриться,
Мов зайчики від мартенів гарцюють-кружляють
в танку.

Від нього, ще молодого, у захваті сталевари.
Жартують — він має ключик від серця красуні-печі.
А він просто все розглядає крізь сині свої окуляри.
Сині, а не рожеві чи чорні, скажу до речі.

Хто йому дав ті скельця? Може, начальник зміни?
Подейкують, він характерник, цей повелитель сталі.
Життя тепер хлопець бачить наскрізь, до серцевини,
А не лише шкаралупу, а не лише деталі.

Тепер він у піч подивиться — криця як на долоні,
А на підручного гляне — душу побачить у нього.
От би усім ті скельця! Часом бо ми в полоні
Зовнішнього, показного — тобто не головного.

Хай в окулярах рожевих хизуються млосно-кволі,
Чорні — для жовчних типів (такі в них думки
достоту).

Я ж буду вічно скельця славити волошкові —
Як березільове небо,
як пісню про людську цноту.

* * *

*Секретарю партбюро Дніпрогесу імені
В. І. Леніна Г. П. Задку і калмицькому
письменникові Ліджі Інджієву*

На греблю сонце осипало стружку,
Щоб людям як по килиму іти.

І раптом двое:

— Пам'ятаєш Чушку?¹ —

І кинулись в обійми, мов брати.

— Грицько?

— Ліджі? —

залюблено у вічі

Дивились один одному вони,
А в пам'яті зринали люті січі
Близької і далекої війни.

Кубанський берег, Керченська протока,
Грузька коса із плямами іржі,
І артналътів музика жорстока,
І кулеметів шал...

— Грицько?

— Ліджі?

— Живий? — ледь чутно шепотіли губи,
Хоч із душі, здається, рвався крик.

¹ Чушка — коса в Керченській протоці, де в роки Великої Вітчизняної війни йшли кровопролитні бої.

Один був запоріжець русочубий,
А другий — із-під Каспію калмик.

— Ох, Чушка,— і уже неслись над ними
Не білі хмари — літаки чужі,
І падали на землю побратими,
І кров лилась рясна...

— Грицько?

— Ліджі?

— Пригадуєш? — і шикувались роти,
Від подиху атаки танув сніг,
І мчали в млу промерзлу мотоботи,
І зупинити їх ніхто не міг...

На мить принишкли щогли стрункостеблі,
Лиш хвилі до турбін спішили вчвал.
Славута ж обіймав підніжжя греблі,
Що зводилась,

мов Дружби п'єдестал.

БАЛАДА ПРО НИЖНУ СТАЛЬ

Казахському сталеварові, Героєві Соціалістичної Праці Алтинбеку Дарибаєву і запоріжцю, заслуженому металургу України Є. П. Прокуріну.

Мовби тут зустрілися порану
Сонце України й Казахстану —
Цех таких іще не бачив спек:
Варять сталь Єгор і Алтинбек.

Піч пашить — ні підійти, ні стати.
Двиготить, немов «Восток» на старті,
Розсипає ружжя вогняне —
Ще, дивись, у космос шугоне!

Погляд зосереджений Єгора —
У міжбрів'ї складочка сувора,
В Алтинбека ж — усміх на лиці,
І в очах — веселі промінці.

У пориві наш земляк прекрасен —
Стрункостаний і гнучкий, мов ясен,
А казахський хлопець-життєлюб
Дужий і кремезний, наче дуб.

Перший мовить: «Ич, як завиває!»
Другий мовить: «Це вона співає!»
Цех гуде, мов тисяча смерек, —
Варять сталь Єгор і Алтинбек.

Мить одна — й засяяло навколо
Райдужно-святково-барвінково!
Величавий диво-криці плин:
Зварено її за сто хвилин!

А вже всюди гуки-перегуки,
Сталевари міцно тиснуть руки:
— Два рекорди, цур тобі та пек!..
Обнялись Єгор і Алтинбек.

Криця йде! Немов вода підсніжна,
Струменить. Вона, нівроку, ніжна,
Легідна, грайлива, чарівна:
Дружбою народжена вона.

Ще їй путь простелеться далека.
Голосом Єгора й Алтинбека
Рейкам, гідростанціям, полям
Скаже сталь — «Добридень» і «Салам».

Стрінеться з тією на світанні,
Що зварили хлопці в Казахстані,—
Світлою, мов килима узор:
Алтинбеку помагав Єгор.

Криця йде! А з нею розквітає
Слава Запоріжжя й Теміртау —
Слава горда, вища за Казбек.
Варять сталь Єгор і Алтинбек!

* * *

*Іzolовальниці бердянського заводу «Азов-кабель», Героєві Соціалістичної Праці
Г. П. Дойновій*

Ви не забули? Мовби раптом — крила!
Йшла обертом від щастя голова:
Про вас на всю країну говорила
З любов'ю і шанобою Москва!

Ця вість у світ полинула дротами
(Не ви ізолювали провід той?).
Питав синок: — Невже це справді, мамо? —
І вам самій не вірилось: Герой!

Плив над Бердянськом місяць крутого,
Мов олень між високої трави.
«А я уже на півшляху від нього», —
Про себе підраховували ви¹.

Де тільки сили бралися, їй-право?
Адже я знаю — нелегкий ваш труд.
А ви казали: «Тут мені цікаво.
Я справжню радість відчуваю тут».

¹ За 15 літ роботи на заводі Г. П. Дойнова заізолювала 200 тисяч кілометрів кабелю, що складає половину відстані від Землі до Місяця.

Чи є світліша радість — не ручуся:
Вона людей підносить до вершин.
«Все крутиться, отож, і я кручуся»,—
Сміялись ви під музику машини.

І ось на мить вщухає цеху гомін,
День відплива, неначе у туман.
І вже здається — це не дріт, а промінь
Намотуєте ви на барабан.

І мовите: «Мій краю любий, рідний,
Я ладна переконувати всіх:
Чим швидше мчить оцей проміньчик мідний,
Тим більше сійва ув очах твоїх!»

За вікнами — разки озонних крапель,
Весна круті вітрила напина,
А тут тече, бринить, співає кабель,
Мов п'ятирічки голосна струна.

* * *

*Чи не пора мені податися на Запоріжжя?
Пора, пора.*

О. Довженко (з щоденника)

Чи не пора на Запоріжжя?
Душа наструнилась — пора!
І вже пропелер небо ріже,
Рябіє дзеркало Дніпра.

Рукав заграви, мов китайка,
Мартенів звична жаркотá,
А із-за райдуги, як чайка,
Назустріч гребля виліта.

З ілюмінатора-віконця
Те раз побачиш на віку:
Як хліб, сія окраєць сонця
На голубому рушнику.

Хай скільки хочуть, твердять люди
Що є на світі сім чудес,
Але таке — одне лиш чудо,
Як пружнокрилий Дніпрогес.

Він із серпанку виринає
І, хоч реве чимдуж мотор,
До вух, здається, долітає
Сестриць-турбін нечутний хор.

То спів турбін, а чи веселі
Тих бетонярок голоси,
Що возвели на сивій скелі
Цей палац юної краси?

Їх пісню ніжну, срібнотонну
Століттям не згасить, либонь.
Торкнись рукою до бетону —
Пульсує в ньому їх любов.

Бринять дроти безперестанку,
Взяли їх щогли на плече.
По них натхнення Дніпрельстану
В моря майбутнього тече.

Хтось воду розплескав весельцем,
До плеса віти тягне сад...
І п'є Довженко спраглим серцем
Твою снагу, Запоріжград!

ВУЛИЦЯ МАГАРА

Опала зірок шовковиця.
Світанок її збира.
У день Запоріжжя котиться
Вулиця Магара.

Ні, це вже не декорації —
Алеї, дома, авто.
Каштани шумлять, акації —
Чи не овації то?

В тумані автобус плаває —
Розтрушує сизий сон.
Це ж, мабуть, спішать з виставою
Щорсівці у район.

Ген голуб у небі синьому
Шугає, немов стріла.
А що коли, Герасимович,
Цей турман — з твого села?

Обличчя цвітуть за шибамі —
Прокинулась дітвора.
Можливо, десь тут твій шибеник,
На вулиці Магара?

Ні-ні, вже він виріс, вилюднів,
При силі і при красі.

І кажуть: «Він батько вилитий!» —
Про нього тепер усі.

А вулиця ширша, кращає,
Пахіння сота густе.
Невже із Кіровоградщини
В гості придибав степ?

Десь там твоя стежка в'юниться.
Ще раз би по ній пройти!
О ні, це не та вже вулиця,
Де бігав босоніж ти.

Вона, тополино-рутвяна,
Засмагла од літніх спек,
Як річка в русло Славутине,
Вливається у проспект.

Це горе, а може, щастя це —
Тому недоречна сльоза —
Тебе розібрали по часточці
Галушка, Гайдай, Гроза.

І ось чебрецевим вітром
Твій Крицеград пропах,
А сонце жарким юпітером
Стало на сивий дах.

Крайнебо понад заводами
Червленістю підплива.

А місто все вгору зводиться --
Таке в нього ампула.

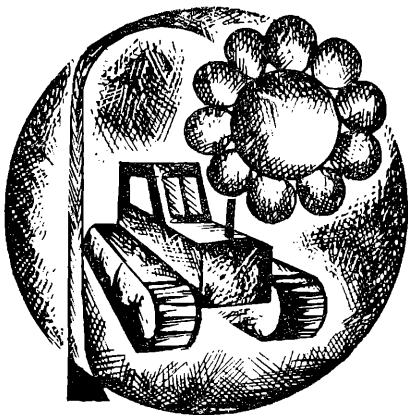
Легендою віє од Хортиці,
Вологістю — від Дніпра.
У день Запоріжжя котиться
Вулиця Магара.

* * *

Держава сталі. Ожива залізо,
Якому люди віддають вогонь.
І знову пломенить колишне літо,
І знов цвіте правічна оболонь.

Жага троянд, які колись палали,
Розкоші весен, райдуги краса
І погляд тих, що землю цю кохали,—
Все в молоденькій криці воскреса.

Нехай плечима знизують естети,
Але джерела творчості отам,
Де сталевари, мовчазні поети,
Вдихають знову душу
у метал.

ГОМІН ЖИТОГРАДУ

* * *

*Бригадиріві колгоспу «Ленінським шляхом»
Оріхівського району, Героєві Соціалістичної
Праці Г. П. Ададуровій*

...Ось ви в фуфайці з краплями мазуту
На мотоциклі, мов на вороньку,
Мчите по тричі знашому маршруту,
Радіючи і квітці й колоску:

Спочатку — яр, а потім — горб, і просто
Виводить шлях у золоті хліба.
Міцніше, наливається «безоста» —
Аж булькає. Не чуєте хіба?

Ще мить — і обрії засміявсь промінно.
Мотори розбудили сонну шир.
Повсюди встигнуть — конче, неодмінно —
Ви мусите: а як же — бригадир!

Когось ви присоромите: «Як діти!»
Комусь пораду слухну ви дасте.
І гримати доводиться, й хвалити,
Й допомагати. Бригадир на те!

Я чув сто раз: «Хороші в мене люди!»
І нині ви, як завжди, за своє:
— Можливо, хтось і заслужив огуди,
Але ж в душі щось гарне в нього є?..

Увечері бере в обійми втома.
— Спочинь! — вам каже сивий тракторист.
Ви знову поспішаєте, бо вдома
На вас чекає доньки ніжний лист.

За північ. У дворі корова хрумка.
І місяць над колодязем поблід.
А вам ніяк не дасть заснути думка,
Що запчастини десь добути слід.

Зірки ряхтять на голубім вітрилі,
Кудись разом із хатою летять...
І сняться вам жнива веселокрилі,
Які ось-ось
в степу залопотять!

* * *

*Трудівницям вишивального цеху Запорізького
швейного об'єднання.*

Де сяє цех од сонця і усмішок,
А очі тільки карі й голубі,
Квітує полотно, немов обніжок,
І в березні, і в грудні, далєбі.
Земля гойдає проліски грайливо
Чи сіються пелюстки із дерев?
Ще не таке побачить можна диво
У царстві вишивальниць-королев!
Ось у поля, за обрій, в'ється стежка,
Ось ластівка серпанок розтина...
З-під рук дівочих в'юниться мережка,
А в ній пульсує мрія весняна.
Зелений луг... Засніжена алея...
Тремка тополя... Крапельки роси...
Стрімка уява лине над землею
У пошуках нетлінної краси.
Мелодії, розгонисті і юні,
На полотні яріють, наче трут.
Щоб мліли перед дзеркалом красуні,
Ви день і ніч мудруєте отут.
Натхненню й пісні тут таке роздолля,
А праця люба, як весела гра.
Нехай же шлях вам вишиває доля
Трояндами любові і добра!

Бригадирові колгоспу «Мир» Токмацького району, Героєві Соціалістичної Праці І. Я. Блудову

Іване Яковичу, здрастуйте!
З нагоди свята б'ю чолом.
І досі згадую ще часто я
Розмову нашу над Дніпром.

Були бентежні Ви, замріяні.
Вам краяв душу час, коли
В степи, що мінами засіяні,
Ви вперше трактора вели.

Було і радісно, і боязко --
Немов в атаку серце йшло.
І я подумав: скільки ж борозен
За Вами в полі пролягло?

Казали: хлопець із характером.
А Вам подобалось і край,
Щоб у жнива за Вашим трактором
Ішов найкращий урожай.

Отак щодня, щороку — вистоять.
Щодня, щороку — бій за хліб.
Хто скаже: скільки тонн злотистої
Вродив Ваш лан за тридцять літ?

Вам кожен колос усміхається,
Проріс зерном Ваш кожен крок.
Як просто й складно починається
Той шлях людини до зірок!

А потім — досі Вам не віриться —
Вам аплодують у Кремлі,
Й зірки на небі заздять зіроньці.
Що народилась
на землі.

Бригадирові колгоспу «Росія» Бердянського району, Героєві Соціалістичної Праці В. А. Косогору.

Ранок тихо бринів, ніби бджілка на луці.
Чом же раптом вам тінь напливла на чоло? —
Ви згадали дні юності, журні і куці,
Ви згадали й спитали: «Невже це було?»

Комсидант скажнів, поліцаї сичали:
— Не поїдеш до рейху, то голову — з пліч!
Шість разів у вагон, у «телятник», жбурляли,
Й шість разів утікали з дороги ви в ніч.

Потім день Перемоги, як гуркіт прибою.
Перший трактор, що чудом в неволі не вмер.
Запчастини до нього несли з поля бою —
Із розчавлених «тигрів»,
з побитих «пантер».

І пішли, потекли зорепади пшениці —
Праця, мила душі, хоч, звичайно, й важка.
Промінь-зайчик знепацька упав на зіниці:
Зрозумів я, що це ви згадали Сашка.

Засвітився-засяяв вівсюг на обніжку,
Наче чубчик малого у сонця теплі.

— Ні, він ниви не зрадить,— казали ви ніжно,—
Є така в нього жилка — любов до землі.

Ви в уяві свого обіймали солдата.

— Скоро прийде,— казали, і ясно було:

Є кому свою спадщину вам передати,

Щоб повік Косогорове поле цвіло!

* * *

Я небожа сонця голублю в долонях.
Впізнали? Це сонечник, соняшник, сонях.

На ньому півліта бджола розкошує,
Про нього захмелений жайвір віршує,

До нього вітрисько летить, як додому.
І промінь щоднини ночує на ньому.

Напахчений медом, вгаптований злотом,
Напоений соком і скроплений потом,

У полі красується він рудочубо,
Як восьме, ніким ще не визнане чудо,

Красується й зорить у синявий простір:
Ой, як він жадає до сонця у гості!

*Поетові, почесному громадянину міста За-
поріжжя Миколі Пагнибіді.*

Привіт, Миколо Львовичу, привіт
Од нашої Попівки-степовички,
Де Ви уперше глянули на світ
І вперше напилися із кринички,
Од запашних Токмаччини лапів,
Оріхівських думливо-строгих вулиць,
Де крізь казки дитячих тихих снів
Вам ленінських курсантів кроки чулись.

Уклін, Миколо Львовичу, уклін
Від краю, що Вам дав благословення,
Від синіх дніпрогесівських турбін,
Які влили у груди Вам натхнення,
Від тих цехів, де криця б'є в ковші,
Де і свою поклали Ви цеглину,
Щоб слово, загартоване в душі,
Дзвеніло сталлю у тяжку годину.

Привіт, Миколо Львовичу, привіт
Од «Січі», що садами розквітає,
Де Білая онук іде між віт
І Вашу книжку яблуням читає,
Де Таврію смарагдово-руду
Увінчують розгойдані заграви,

Де прадід Ваш — козак, що гнув біду —
Шаблюкою писав поему слави.

Уклін, Миколо Львовичу, уклін
Од вічно молодого Дніпрограду,
Де Ваша пісня брала свій розгін,
Де повсякчас Ви знайдете розраду
Де Вам на щастя стрілось на віку
Багато одnodумців, одновірців,
Де Вам підносять хліб на рушнику.
Що вишнтій
рядками з Ваших віршів.

* * *

На гомінкому роздоріжжі
Дзвінкого дня й густої ночі
Мрійлива Берда в Запоріжжі,
Аж під вікном моїм, хлопоче.

Верба старенька, ніби неня,
Зорить задумливо і ясно,
А на коромислі у неї —
І сонце й місяць одночасно.

У золоті і срібні рами --
У шибку б'ється синя бабка,
А дятел шле радіограми:
«Приїдь же. Кома. Скучив. Крапка».

ОСІННЄ

Дісталось літу! Комбайни косили,
А осінь прийшла — підпалила його.
Дощі, як пожежні, гасили-гасили,
Та тільки роздмухали більший вогонь.
Вогонь той поповз, перекинувсь на квіти,
На тьмяні бори, на задуманий сад.
...На дубі, як урочки з попелом літа,
Жолуді сумно висять.

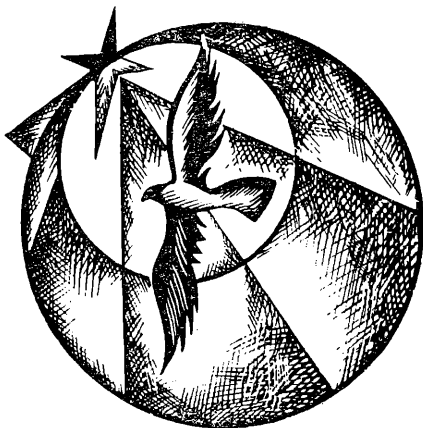
* * *

Я ніби тут. Насправді ж — у мандрівці:
За думкою лечу у далечінь.
По стежечці біжу в Білоцерківці
До чарівних дитинства володінь.

Або іду по греблі, що вельможню
Славету напина, як тятиву,
Або вклоняюсь ніжно і побожно
Тим зорям, що увінчують Москву.

Або стою під небом жовто-мідним,
Дивлюсь на Ала-Тоо з-під руки,
Чи десь, аж коло Нілу, пірамідам
Читаю пружні Лесні рядки.

На Хортиці гойдаю верболози,
В гніздечко зазираю солов'я...
Радію, плачу і сміюсь крізь сльози.
Я там, де думка — де душа моя...

ВЕЧІРНІ МОНОЛОГИ

АВТОБІОГРАФІЯ

Благословенний канцелярський епос,
Скупий реєстр людських буденних справ!
Придумали ж таке: саможиттепис —
Мовляв, родився, вчився, працював.

Я напишу. (А там — хоч став печатку).
В обценьки дат затисну всі слова.
Життя не буде схоже на загадку,
Все буде ясно так, як двічі два.

Лише на аркуш глянь — як у люстерці
Службової драбини всі шаблі.
А де ж про те, що я ношу у серці?
Що маю я те серце взагалі?

Де сказано про радощі, про муку?
Адже не в датах, очевидно, сіль,
А в тім, як закохався я у музу
І як пізнав розчарування біль.

Як я старів, коли був світ у тузі,
Юнів, коли яріло знамено,
Як я вмирав, коли вмирали друзі,
І воскресав — з народом заодно.

Як я журився, з кривдою зустрівшись,
Тріумфував, у кут загнавши зло,

Як я наваживсь «я» сказати у вірші,
Чого в житті зі мною не було.

Як я вві сні із батьком мав розмову,
А ранком сиротою знов ставав...
Либонь, оце моє життя.

Та знову

Пишу: родився... вчився... працював...

* * *

З дитинних літ ми у житті —
 мов кораблі у плаванні,
І крутохвилля нам не раз
 перетинало путь,
Але як, друзі, добре це,
 що ми своєї гавані —
В яких би водах не були —
 не можемо забуть.

В'юнка стежина в спориші,
 чи то поріг облуплений...
До них ми линемо в думках
 з далекої плавби.
А втім, хіба це дивина,
 що рідний край ми любимо?
Стократ важливіш заслужить,
 щоб він нас полюбив!

* * *

Читачу, наш час —
Це не клодтівські коні,
Що нібито мчать
І — стоять на припоні.

Він скаче щодень
І гребе під копита —
Секунди? Та де,
Навіть десятиліття!

А волієш ти
Бути з часом у ногу,
То йди, ні, лети
Ще попереду в нього!

* * *

Спинися, мить, у якої пера
У краплях поту блищать прозорих,--
Не пломінка, як дівочі перса,
І не студена, як струмінь в горах.

Спинися, мить, від клопіття сива,
Не надто сіра, не вельми вдатна
І, як любов моя, соромлива,
І, як робота моя, невдячна.

Спинися, мить, не бучна, не щасна ---
Така, як свято, така, як будень.
Хай мить омріяна, мить прекрасна
Завжди попереду в мене буде!

* * *

Краса чи правда...
 Це хіба дилема?
Либонь, тут найпростіша
 Теорема:
Краса, якщо природня,
 То правдива,
А правда, якщо справжня,
 То красива!

* * *

Немов записано це на плівці,
Яку зітерти ніщо не в силі,—
В Білоцерківці, в Білоцерківці
Усі дівчата такі красиві.

Забулись двійки, юнацькі жарти,
Літа проносяться з гуком-дзвоном,
А те дівчисько, з третьої парти,
Стало для тебе краси еталоном.

Лишились в пам'яті щемні миті,
Коли, здається, аж серце терпне:
І Ярославна, і Нефертіті
Її очима дивились на тебе.

Тепер у поїзді чи в музеї .
Зустрінеш погляд цей, ніс кирпатий —
І враз осяє: щось є у неї
Від отієї, з третьої парти!

І знов цвітуть тобі чорнобривці,
І забуваєш про скроні сиві...
В Білоцерківці, в Білоцерківці
Усі дівчата такі красиві.

* * *

Задумуюсь раптово:
Якщо у суть дивитись,
Навіщо людям слово?
Щоб лаятись? Миритись?

Щоб із трибун казати?
Щоб віршувати гімни?
Щоб позови писати?
Заяви анонімні?

Щоб мріяти зухвало,
Чи рюмсати без краю?
Ні, щоб із уст злітало
Чарівне:

— Я кохаю!

* * *

У серця є сигнали,
Що линуть без кінця...
Їх завжди, щоб ви знали,
Приймають лиш серця.

Сигнали нам для того,
Щоб за десятки миль
І недруга бридкого,
І друга чули ми.

Але іще не все це:
Крізь тисячі розпуть
Сигнали нас до серця
Коханого ведуть.

* * *

Врода непомічена
Вицвіта.
Нелюблена дівчина —
Сирота.

Хоч батько і матінка
В неї є,
Наче квіт у затінку —
Ледь жиє.

Над її пелюстками
Снить печаль.
Як мені по-людському
Її жаль!

З відчаєм і тугою
Я кричу:
Можна вбить байдужістю
Цю красу!

Врода непомічена
Вицвіта.
Нелюблена дівчина —
Сирота.

* * *

Ще мить тебе я бачив — тільки крапельку,
І ось ти поруч — бризок сяє кетяг...
Я розумію, любий мій кораблику,
Чом дехто велича тебе ракетою.

Від тебе хвиля, сива, наче олово,
Геть відстає, угнатися безсила.
А декому і не спадає в голову,
Що під водою є у тебе крила.

Хіба б ти міг без них отак змагатися
Із тим, що заважає, протидіє?
...Не зрадьте ж ви мене, не поламайтеся,
Підводні крила —
мріє і надіє!

* * *

Як ти схожа на матір!

А та — на свою схожа матір.

А у матері мати

Так схожа на матір свою...

Так у далеч віків...

Тож я сумніву можу не мати:

Я в тобі Ярославну,

Кохана моя, впізнаю.

Той же голос і стан,

Врода та ж і хода (наче пава!),

Вірність та ж у коханні

Й рішимість за милим іти...

Я чим далі, тим більше

Упевнююсь: правда це, правда,

Що живе Ярославна!

Це ти, моя ладо, це ти!

* * *

Редактор (прислухаючись до радіо,
Виходить, знов передають футбол):
— Ви знаєте, для кпжжки б не завдило,
Коли б дали ви вірші про любов.

Як, про любов?! Але ж («Помилка захисту...
І м'яч у сітці!.. Штука є одна!»)...
— Але ж,— кажу редакторові,— здрастуйте!
Хіба не про любов уся вона?

Оту любов, що робить нас крилатими
(«Пішли у наступ...»), душу осіня —
До тополини, до Дніпра, до матері
(«Сквитали гол...»), до трудового дня?

Оту любов, що дух гартує в плімені
(«Ще контратака...»), сили додає
І, якщо треба,— заперечить хто мені? —
Ненавистю до ворогів стає?

Оту любов («М'яч опинився в ауті»),
Що юними нас робить до сивин,
(«Ех, знову гол...») я буду вічно славити!
Редактор зажурився: — Два один...

ЛЕГЕНДА ПРО ДВОЄ СОНЦЬ

Було їх двоє, що ходили в парі,—
Світили в небі, піби очі карі,
Тримали землю в променях-долонях,
Не знав, куди і повертатись сонях!
А хліб родив ще ліпше, ніж у казці,
Бо все купалось в літеплі і ласці.
Було їх двоє... Та, землі на горе,
Якось примчали звідкись метеори —
Розпечені, важкі залізні брили —
І сонечко одне ущент розбили...
Завмер південний полюс і північний —
Господарем на них став холод вічний.
Не вся планета стала хліб родити:
Одному сонцю як її нагріти?
З тих пір воно одне сія в zenіті,
А друге сонце пломеніє в цвіті,
Яскрить в росі, горить в дівочім зорі,
Виблискує під веслами на морі,
Лягає рушником на підвіконні
Чи виграє у винограднім гроні,
Бо скалки з нього падали додолу —
На землю посмутнілу, охололу.
Знайти їх можна лиш магнітом серця.
Коли ж знайти ті іскорки вдається,
Вогонь із них роздмухують поети.
О, як його бракує для планети!

* * *

Під рік повий, коли зима голчаста
Парфумами ялин в лице війне,
Про щастя мріймо, про велике щастя —
І нас воно, півроку, не мине.

Під рік повий, коли мороз нечутно
Ліногравюри ставить у вікно,
У чудо вірмо, вірмо в справжнє чудо —
І неодмінно станеться воно.

Під рік новий, коли над сизим пругом
Об арку неба місяць тре свій рік,
Бажаймо стрічі, стрічі з кращим другом —
І він зненацька стане на поріг.

Під рік новий, коли вусатий грудень
Здає свій рапорт січню-юнаку,
Добра бажаймо і здоров'я людям —
І матимем самі це на віку.

Під рік новий, коли під зорі бризне
Салюту буйноквіття золоте,
Співаймо пісню, пісню про Вітчизну —
І пісня в нашій долі зацвіте.

ХВИЛИНА МОВЧАННЯ

* * *

Хоч давно нам сурми не сурмлять.
Та війна триває. І тепер ще —
Сотні дотів, тисячі гармат
Б'ють у наше серце.

Жертви? Ми втрачаємо людей,
Хоч землею ходить мир відколи.
...Вчора у сусіда із грудей
Вийняли осколок...

Жертви? Досі плачуть матері.
Тужать по весні могили братські.
Тихо мовлять з нами на зорі
Карточки солдатські.

Жертви? Ми їх бачимо щодня,
І душа щемить, неначе рана,—
Ще не сиві, йдуть навік од нас
Вої Сталінграда.

І волають фронтові листи,
Що останній кат не розіп'ятий.
Куля з сорок першого летить
В мій сімдесят п'ятий.

Їх вивели по морозу... В замети — погами сипіми...
У чубі крижинки дзвонять... Вогонь лиш в очах
горить...
От вийшов з машини старший: — Я вас говоріть
не силую:
Раз ви мовчите — автомати я попрошу говоріть.
І стали солдати півколом — лиш тінь на снігу
іскристому.
І сонце сховалось: жахає картина його ота...
А обер здивовано глипа: — Що сталося
з комуністами?
Вони говорити будуть? Вони розімкнули уста?
Як пісню вони співали! Немов розгортали пра́пора!
Не горлом вони співали — душею, усім еством...
Есесман махнув рукою: таких не примусиш плакати.
І глигнули чорні дула — аж стогін пішов
над Дніпром.
Вони долілиць упали, як прапор, прошитий кулями.
А пісня із уст кривавих хоч тихо, проте лилась.
Тоді їх укинули в яму й засипали, лячно шулячись,
Але не замовкла пісня — до неї фашистам зась!
Зрівняли з землею могилу та ще й привалили
брилою,
А потім скалили зуби — мовляв, отепер капут.
Але то була неправда, бо нині з новою силою,
Безсмертя безсмертних славлячи,
та пісня лунає тут!

* * *

Бій ішов за Славугу. Де вода, а де суша?
Мов земля в лихоманці з чорним небом злилась.
Ой упали навіки із Росії — Ванюша,
З Білорусії — Янка, з України — Івась.

Юнаків поховали поблизу Дніпрогесу,
А щоб легше звикати їм до вічного сну,
Посадили солдати і російську березу,
Й українську тополю, й білоруську сосну.

Гнівом серце палало, лютували «катюші»,
Наша помста священна, мов на крилах неслась.
На рейхстазі хтось вивів: «Із Росії — Ванюша,
З Білорусії — Янка, з України — Івась».
Над Дніпром обеліски піднялися, мов лева,
Спів турбін величавий аж сюди долина,
Де шумлять про безсмертя і російська береза,
Й українська тополя, й білоруська сосна.

А як ворог ізнову мирний спокій порушить,
І ми підем шляхами, де вже кров запеклась,
З нами йтимуть у лавах із Росії — Ванюша,
З Білорусії — Янка, з України — Івась.

СЛОВО ПРО МІНЕРА

Учасникові розмінування Дніпрогесу Н. Ямалову

Гляну на вогні — його усмішка!
Голос чую у тугих дротах.
Він проходив, де не пройде й кішка,
Він літав над прірвою, мов птах.

Очі в нього соколині — гострі
(Працювали ж уночі лишень).
— По війні сюди приїду в гості,
Щоб по греблі походити вдень.

— Звідки ти? — товариші питали.—
Із Сибіру чи з Кавказьких гір?
Він зітхав: «Ні, друзі, не вгадали.
Я з-за Агіделі. Я — башкир.

Ех, які у нас, мов змії, коні!
А кумис який смачний! А мед!»
...Кулі танцювали на бетоні,
Та Ямалов рухався вперед.

Греблю він обмацував руками,
Вухо прикладав, мов слухав пульс.
— Будем з Дніпрогесом ми братами,
Якщо... не зірвусь і не втоплюсь!

Фріци греблю так нашпигували,
Що «ізіом» не вийнять за сто літ!
Жартував. На нього ж тут чигали
Люті бомби, міни, динаміт.

Лиш один, один-єдиний промах —
І в друзки розколеться бетон...
Під ногами, в зяючих проломах,
Завивав Славута, мов дракон.

Зловороже щирились пороги,
Пінились криваво береги,
Та далеке сяйво Перемоги
Додало вже бійцям снаги.

Знову й знову йшов мінер в атаку —
Смерть за кожним каменем була —
Ще й казав: «Усю війну без браку
Трудиться сержант Насибулла!»

Плакала за містом перепілка,
Відповзала темінь за ріку,
А Ямалов, спритний, наче білка,
Був уже на першому бичку.

Кликала в майбуть його доріжка,
Претерпка, мов пісня на вустах...
Гляну на вогні — його усмішка!
Голос чую у тугих дротах!

НА ПІСКАРЬОВСЬКОМУ КЛАДОВИЩІ

*Пам'яті земляка, Героя Радянського Союзу
І. Д. Підтикана, який загинув, захищаючи
небо Ленінграда.*

Ми стаємо ніжнішими стократ
І в стільки ж раз мужнішими, нівроку,
Коли тебе побачим, Ленінград,
Отого сорок пам'ятного року.

Як знамено, проніс ти крізь бої
Мого народу незбориму душу.
О Ермітаж, усі скарби твої --
Ніщо перед цими скарбами духу.

Блокадна дума нам чуття гранить,
Немов тюльпан, полум'яніє в згадці.
Що на землі міцніше за граніт?
Лише вони,
герої-ленінградці.

Зійду на сопки пам'яті круті,
Де з відчаю закам'яніли музи,--
Хто жив на світі, той, хоч раз в житті,
Могілам цим віддати шану мусить.

Прислухаймось, про що і до цих пір
Говорять нам похмуроброві дзотці:

Звелись над світом вище за Памір
Политі кров'ю Пулковські висоти.

Над кратером скорботи я стою.
Мовчи, кричи, каміння Піскарівки:
Оті, що тут упали у бою,
Ніколи вже не вернуться з мандрівки.

Тож квітни пелюстково, оболонь,
І розливайся, сяєво північне,
Як вічний, як немеркнучий огонь
Над тими, що пішли від нас
у вічність.

* * *

В будь-яку пору року в Одесі біля пам'ятника Невідомому матросові стоїть почесний караул з кращих комсомольців і піонерів.

Облягає туман, чи дощу опускаються сіті,
Чи тріщить у суглобах безлистих акацій мороз —
В караулі почеснім стоять молоді одесити,
Де під плитами горя лежить Невідомий матрос.
На грудях — автомати. На них — незмозолені руки,
І рішучість в очах: тут не місце усмішці пустій.
Я вдивляюся в них: це сини, чи вже, може, онуки
Отого, що навіки заснув у могилі крутій?
Вітровій налітає і з моря, і з сивого степу,
За плечима у хлопців сплітає смугасті стрічки.
Невідомий матросе, поглянь, як же схожі на тебе
Ці романтики юні, безвусі оці морячки!

Міцно стиснуті губи, і погляд, як пісня, суворий,
І ця складка між брів... Придивися, матросе,
це ж ти!

Іхнім серцем тобі вічно слухати збурене море
І руками цих хлопців знамено в майбутнє нести.

•

Задля них ти, матросе, тримався у штормі, у громі,
Щедро кров'ю зросивши довкола кожнісіньку п'ядь.
Ти — відомий, бо діти і внуки у тебе відомі —
Ось вони на сторожі твого безсмертя стоять.

НОВОРОСІЙСЬК

Фашисти називали малоземельців тричі комуністами.

Над вирвами, окопами старими,
Поезії збагнеш глибинну суть:
Тут вишукані образи і рими
Достоту святотатством віддають.

Тут думаєш: істориком би бути,
Щоб ожили і камінь, і зола,—
Всі імена б із небуття вернути
Отих, кого увінчує зоря.

Не десять їх, не сорок і не двісті
Отут, на узбережжі полягло,
Бо хоч вони і тричі комуністи,
Та серце в кожного одне було.

Гарячий вітер налітає з бухти,
Гарячий і гіркий, немов полин.
Якщо отут ніколи ще не був ти,
Хоч подумки сюди колись полинь.
Отут, де кущик тліє краснотала,
Колись гуляла хвиля вогняна.
«Мала земля!» А для фашистів стала
Великою могилою вона!
Тепер у сонці вулиці й приплови,
Розщеплюється промінь у росі,
І гордо плине під вітрилом слави
В легенду із легенд — Новоросійськ.

АДЖИМУШКАЙ

Хто не був у нас, той не знає, що таке трагедія війни.

(З розповіді керчанина)

Тривого, вічно серце край,
Аби ні в радості, ні в горі
Я не забув Аджимушкой,
Його склепіння пресуворі.

Я ще не раз прийду сюди,
Щоб крізь літа почути голос
Тих, що без хліба і води
Жили тут, вірили, боролись.

Тих, що у вічній темноті
Стут плекали світла павіть
І не заплакали тоді,
Коли ридав тут камінь навіть.

Це їх, матросів і солдат,
Героїв штурму, оборони,
Скликає сивий Мітрідат,
Піднісши смолоскип червоний.

Я разом з ним гукаю: «Хай
Їх імена горять, мов прапор,
А хто забув Аджимушкой —
Топтати ряст не має права!»

* * *

*Письменниці, почесній громадянці Запоріжжя
О. П. Джигурді*

Доброго вечора, Ольго Петрівно!
Біло — аж холодно — сяє папір.
Падає світло на столик ваш рівно,
Знову ви кличете друзів на збір.

Поруч — вишневіє стрічка «Почесна»,
Фото (у вас — зірочки на плечах)...
Мить — і в уяві все раптом воскресне,
Все, що відбилось колись ув очах.

Болем спотворене личко юнацьке,
Рани пекучі, аж чорні бинти...
І — як удар кулемета зненацька:
— Мушиш
 усе це
 в душі зберегти!

Не утаїти, ніщо не забути
І розповісти усім без прикрас.
Ми не з граніту, всього тільки люди.
Жаль, якщо люди забудуть про нас.

Знали ми страх, але страх іздолали,
Знали ми розпач — збороли його.

Ми не загинули, тільки упали
І перейшли у довічний вогонь.

Буде пекти він так лагідно й гнівно,
Душі настроювати на добро...
Чуєте, чуєте, Ольго Петрівно?
Від хвилювання вібрує перо...

Рветься фугас. Розчахнулися стіни.
Горбиться палуба. Сходи в крові...
Та обступили вже вас побратими —
Чорні, опалені, сиві — живі!

Ще й підбадьорюють, навіть жартують:
— Тільки не дрейфити — ми ж моряки!
...Завтра записки оці надрукують.
Серце освітять комусь сторінки.

Силою сповнитися юність наївна,
Як од вітрів мускулястіє бір.

Доброго ранку вам, Ольго Петрівно!
Біло — аж гаряче — сяє папір.

ХВИЛИНА МОВЧАННЯ

Хвилина мовчання... Хвилина мовчання...
Прислухайсь і серцем почувеш в цей час:
Як гомін струмка, як пташине ячання,
Здаля голоси долітають до нас:

— Отам, край села, між світильників маку,
Де нині вітри свій притишують біг,
Удосвіта роту підняв я в атаку,
Та впав і вже більше звестися не міг...

— Отам, де вусатий красується колос,
Де жайворон хмарку гойдає крилом,
Щоб небо над нами повік не кололось,
Я вибухнув разом з своїм літаком...

— Отам, над Дніпром, де заграва устала
Червона, мов цвіт бойових прапорів,
Щоб рідна земля у вогні не палала,
Я темної ночі у танку згорів...

Ця мить — не прощання, а вічне стрічання
Із тими, кого вже не стрінемо ми.
Коли наступає хвилина мовчання,
У пам'яті нашій

клепочуть громи.

Я, КОСТЬ ВЕЛИКИЙ

Поема-монолог

Пам'яті запорізького комсомольця, Героя Радянського Союзу Костянтина Великого

Тиша тисне у вуха. Лиш лемент сполоханих круків.
Контратака скінчилась, вірніше,— одна з контратак.
Уляглась кіптяга. І тут раптом з-за обрію — грюкіт:
Виповзає, мов хмара, смертями начинений танк.

Я погляну ліворуч — де втупилась в небо гармата,
Всі лягли, як один,— їх уже не підняти ніяк.
Я погляну праворуч — розчахнута груша крислата,
І на бруствері, поруч, не диха мій друг і земляк.

Ще учора зі мною він мріяв про лан колосистий:
«Більше всього на світі люблю я пшениченьку
жять...»

А попереду, осьде, рукою подати — фашисти,
Тільки вже не страшні:
в продірявлених касках лежать.

А позаду ж — нікого,
Мов вимерли схили оці.
Лиш тополь журне коло,
Де щойно упали бійці.

Та німа медсестричка,
Бо куля скосила саму,

Та скривавлена річка,
Та Хортиця, вся у диму.

Відступлю — знову ворог
Круті осідла береги.
Запалає, як порох,
Рожеве волоття куги.

Знову нашим під кулі
Йти — штурмувати ріку.
Не одному зозулі
Прокажуть останнє «ку-ку».

Не одному навіки
Забути дівоче — «люблю»,
Якщо я, Кость Великий,
Сьогодні, в цю мить, відступлю...

Танк ворожий повзе, як пантера плямисто-зелена.
Жаром дихає він, люто траками камінь гризе.
Я боюсь не тому, що він котиться прямо на мене.
Я боюся, що він на окоп побратимів повзе.

Бо у них — ні патрона: ще вранці скінчились набої.
В мене теж диск порожній. Лишилась граната одна.
Постривай же, потворо, зустрінемось ми у двобої.
Не пролізеш, гадюко! Не пройдеш, кривава війна!

А картини недавні
Не ідуть з голови...

Як пішов я у плавні
Накосити трави.

Все буяє у цвіті,
Бджіл веселі рої...
А в густім верховітті
Солов'ї, солов'ї!

Світ п'яніє, нівроку,
Від такої краси...
Взяв я ручку широку —
Аж роса з-під коси!

Аж здіймається пара
Над зеленим валком.
Раптом що це? — Тамара
Очі тре кулаком.

Мне в руках довгу косу
І бліда, як стіна:
— Костю, кинь свою косу,—
І — крізь сльози: «Війна!..»

Хоч не бачу його, що у ранах, як ми, в цю хвилину,
Всім еством відчуваю — він тут, за островом
дезь.

Не лише нас усіх — кожную стежечку, кожную билину
Із-за диму щербато освітлює він, Дніпрогес.

В дикім розпачі хвиля у прірву зривається круто.
Наче кров, з арматури іржа на бескеття стіка.

Об замшілі пороги, що знову оцирились люто,
Розбива собі груди й кривавиться густо ріка.

Все одно, Дніпрогесе, в твою перемогу я вірю
І в твою величаву, усміхнену, ніжну зорю.
А тому я не дам проповзти знавіснілому звіру,
А тому я і смертю навіки його поборю!

Ой, скільки до мене
Їх тут полягло!..
Іване, Семене,
Жунай, Абдуло!..

Зів'яли гвоздики
Сердець вогняних.
А я, Кость Великий,
Чим кращий від них?

Хай хвилять над нами
Високі хліба.
От тільки нас мами
Забудуть хіба?

— Сини чорноброві,
О де ви, де ви?
— Де шум по діброві,
Де шепіт трави.

Де цвіт ясноликий,
Де сивий чебрець...

І я, Кость Великий,
Такий же боець.

За плечима — Дніпро. Стугонить і клекоче Славута.
За горбами — сільце Розумівка, що жде нас давно.
А в ста метрах — війна, що у крупівську крицю
закута.

Щирить зуби жажні... Я її зупиню все одно!

Дим і сморід навколо. Свист куль і поранених
крики.

Вже помітив, либонь, і мене цей арієць-танкіст.
Я, до речі сказати, лиш прізвище маю — Великий,
А насправді я в роті, здається, найменший на зріст.

Не знав ні батько, ні дідусь,
Коли і як це сталось,
Що всім нам прізвище чомусь
Таке гучне дісталось.
Щоправда, був у мене дід
Таким міцним, кремезним,
Що називать би його слід
Ще ліпше — Величезним.

А я зате... Який там біс!
Усе питав у неньки:
— Чому я пуцвіріньком зріс,
Хоч називай Куценьким.

Учитель, пам'ятаю я,
Мене до дошки кликав:

— Як у царя, в тебе ім'я —
Ич, Костянтин Великий!

Мене аж кидало у жар
Від шанування того.
Сміялись хлопці: — Цар не цар,
А латка царська в нього!

Шість було контрatak. Рясно сіллю взялась
гімнастьорка.
Впав на землю Анвер. Нерухомо лежить Абдуло.
І мовчить автомат. І в кишені скінчилась махорка.
Так зате ж є граната — напевно, не менш, як кіло!

Танк зловтішно гуде, він святкує свою перемогу.
Він сталевими лапами все на шляху підмина.
Він не вірить, що може йому перетнути дорогу
Цей наївний солдатик, в якого — граната одна.

Окрім гранати,
Ще серце маю.
В нім — біль Гренади
І Жовтня майво.

В нім — мрії чесність
І пісні правда,
Звітяга Пресні
І Сталінграда.

В нім — спрага битви
І штурмів гомін,

І гнів — як бритва,
І лють — як племінь.

В нім шал-пенависть
І віра-криця.
Для нього навіть
Броня — дрібниця!

Що це? Сонечко сіло на сіру поверхню гранати.
Чистить крильця манюні. Ой дурнику, далі лети,
Бо «татари он їдуть» (і нічим нам їх пригощати),
«Твою мамку заріжуть» (виблискують чорні хрести).

Я легенько дмухнув і піднятись поміг соненятку.
Я сказав: «Ти прямуй отуди, де гармата не б'є».
Полетіло воно. Вже далеко. Лиш бачу я цятку.
Ось і зникло назавше, як зникло дитинство моє.

Пес Кудлай... і турник... на ногах — нерозлучні
«курчата»...
Мандри в плавні, на острів... До школи найперший
дзвінок...
І команда «Не рюмсать!»... Де нині ви, хлопці
й дівчата?
Де Тамара, в якій кучерики, наче вінок?

Голубі голуби
З-за Дубового гаю...
Не люби, розлюби,
Я прошу, я благаю.

Твоє личко сумне,
Не марнуй його в тузі.
Хай не буде мене,
Та залишаться друзі.

Серед них, знаю, є
В сто раз кращі за мене.
Ніжність їм віддає
Мое серце червлене.

Я біду відведу
Від ясного Славути,
Але сам упаду
Й гнівом вибухну люто.

Колискову мені
Шелестітимуть квіти.
Твої ж сльози дрібні
Мені будуть боліти.

Із цієї плавби
Не вертають, я знаю...
Не люби ж, розлюби,
Я прошу, я благаю!

Звісно, добре було б: як очиститься берег
дніпровський
Розповісти усім, хто вважає мене земляком,
Що про мене не раз генерал Родіон Малиновський
Тепле слово казав, називав із любов'ю «синком».

Змій-Горинич повзе — аж земля починає дрижати.
Певно, час і мені починати назустріч повзти.
Так шкода, що вже ніколи навіть дитинство згадати,
І улюблену школу, і маму, що вбили кати.

Мамо, аж в серці поночі:
Привиди обступили.
Мамо, і досі боляче —
Так вас фашисти били.

Мамо, один допитував:
«Де партизан?» — варнякав.
Мамо, вертів пропитими
Бульками, як собака.

Мамо, а другий рученьки
Ваші ласкаві, любі,
Мамо, крутив-викручував,
Скалячи жовті зуби.

Мамо, а третій вирячивсь —
Тяг вас за косу вгору.
Мамо, матусю, вибачте —
Був я тоді не поруч.

Мамо... Тепер як пісеньку
Мовлю це слово й плачу.
Мамо, за кожну слізоньку
Ворогу я віддячу!

Ні, я плакати не буду. Всі сили зібрати мені треба
Й так ударити танк, щоб цей гріб броньовий —
на шматки...

Перехнябився він, хиже рило здіймає до неба —
Якби міг, він би й сонце узяв на приціл залюбки.

Вже давно я Герой, хоч мені це іще невідомо
(Десь затримавсь Указ — це бувало не раз на війні).
Лиш би взнала про це коли-небудь смаглявочка
Тома,

Що найбільше у світі була до вподоби мені.

Та чапаєвці юні —
От би хлопців сюди! —
Не корились фортуні,
Стали проти біди.

Кожну стежечку знали
Ми на острові цім.
Скільки раз ми сигнали
Посилали своїм!

Де в фашиста гармата,
Де його тягачі,
Розгорялось багаття
Аж до неба вночі.

І ракети стрілою
Підіймались до хмар.
Щоб аж там, за рікою,
Бачив їх комісар.

Ті сигнали приймали
Бойові гармаші,
І фашистам давали
«Прикурить» від душі!

О Володю Литяго! Тебе закливали ворони,
Ти в ворожих лабетах загинув, як справжній борець.
А не знаєш, що з цього журився сам маршал
Будьонний,
І посмикував вуса, і тихо казав: «Молодець».

Танк злобою пащить, ближче й ближче підходить,
горбатий.
Більше витримки, Костю! Ще мить, ще секунду
зажди.

...У райкомі спитали: «Готовий свій край захищати?»
Я сказав: «Комсомолец готовий до цього завжди!»

Гул демонстрацій...
. Душа співа!..
А пах екацій
Дух забива.

І серп і молот
Квітчають стяг.
Я — комсомолец
З вогнем в руках.

Вогонь в колонах,
В очах — огонь.

В моїх долонях —
Крило його...
Ой, нині де ти,
Співучий шовк?
На край планети
Під ним би йшов!..

Танк поводить жерлом, мов собака, що нюха повітря.
Не втечеш, гітлеряко! Під тобою проломиться твердь!
Я з гранати пиляку легенько пілоткою витру:
Ти ж дивись, не дурій, так, як слід, послужи мені,
смерть!

Танк повзе. Через мить прасуватиме наші окопи.
Вже я бачу, здається, баньки знахабніло-скляні.
Жаль, що я не побачу, як полум'я «тигра» охопить,
Як завие від злості, як він застриба на вогні!

Одна лиш мить.
Одна секунда.
А думка мчить,
Прудка, нескута.

Куди? За чим? —
Не знаю й сам я.
Крізь даль, крізь дим
Шугає пам'ять.

Сіда вона
На скелі гострі.

І вирина —
Дитинства острів.

Круті стежки,
Яблукопади.
Пісні, книжки,
Олімпіади...

Сурма сурмить,
У високості
Спливає мить:
— Готовий, Костю?

— Що?! Ой руки мої... Їх фашист перебив мені,
мамо!
(Я забув, що, матусю, тебе вже на світі нема).
Руки, руки потрібні!!! В очах моїх — кола і плями...
Танк об камінь скрегоче, неначе регоче. Дарма!

Я примушу його ще й на кутні отут реготати!
Я не можу, не смію програти останню з атак.
Я зубами беру мій смертельний гостинець — гранату.
В мене вистачить сили, щоб кинутись з нею під танк.

Ще б годинку мені,
Хоч єдину хвилину!..
А можливо?.. Ні, ні,
Навіть думку відкину.

Думка тільки одна:
Зупинити потвору,

Бо посуне вона
Аж до рідного двору.

Пропесеться, як смерч,
Звір цей лютий, хрестатий.
Буде сіяти смерть,
Буде чавити хати.

Пропустить його в тил
Ти не смієш, Великий!
Чуєш, шепче ковил:
«Будеш проклят навіки!»

Звідусіль, звідусіль
Ці слова наслухаю...
Руки сковає біль?
Але ж зуби ще маю!

Все таке дороге. Навіть мох на гарячій камінні.
І куці материнки, і навіть колючий курай...
У серпанку блакиті, в рожевім ранковій промінні,
Що є краще на світі, ніж ти, мій замріяний край?

Ще малим хлоп'яком я, шукаючи пір'я жар-птиці,
Коли Хортицю щедро обсіли гучні солов'ї,
У якомусь яру нахилився й напився з криниці.
То ж була не вода — то були, певне, чари твої.

О земле отча
В вінку світанку!

Вклонитись хочу
Я наостанку.

Дзвінка, квітчаста,
В росі й любистку,
Велике щастя —
Тебе любити!

Для серця милі
Твої стежини,
Де плескіт хвилі,
Де квіт ожини,

Червоні ружі,
Полиння срібне...
Той тричі дужий,
Кому це — рідне.

Тож нам доземно
Вклонись, нащадок:
Тобі ми землю
Лишили в спадок.

Буде вільний Дніпро, у зірках засія Запоріжжя,
Дніпрогес явить людству сліпучу усмішку свою.
І сади зашумлять, і в полях заколоситься збіжжя,
Якщо я, Кость Великий, сьогодні не схиблю в бою.

Задля щастя людей, задля сонця, бузкового цвіту,
Задля того, щоб чулася трель солов'я з-за куща
(Танк повзе, він реве, він уже затуляє півсвіту!
Ось гусениця, ось!) я пішов... Прощайте! Проща...

Де хліба синьоросі,
Мов картина в багеті,—
Обеліск при дорозі —
І я — на портреті.

Я дивлюсь чесно в очі:
Я здобув перемогу.
І тепер, дні і ночі,
Я зорю на дорогу.

Вітер дихає свіжо —
То Дніпрові привіти.
Підняло Запоріжжя
Димарі, мов трембіти.

До ясного граніту
Ніжно горнеться хвиля.
Обіймає півсвіту
Дніпрогесу двокрилля.

А як знову на обрій
Тіні ринуть юрбою,
Всіх, хто мужній, хоробрий,
Я покличу до бою.

Будем бити і гнати
Зграї чорні і дикі.
Час би їм уже знати,
Що усі в нас —
Великі!

ЗМІСТ

«Чи плине день, чи крилить ніч...»	3
ІЛЛІЧІВ МЕРИДІАН	5
«До нього, многодумного і віщого...»	6
Ілліч читає «Енеїду»	7
«На сотні миль нам далина відкрита...»	9
У Смольному	10
«В уяві, в серці, в пам'яті народу...»	12
Красна площа	13
На Стокгольмській пристані	14
У будиночку-музеї В. І. Леніна в Уфі	16
На Єнісеї	17
Шушенське	19
«І через сотні років кожен визна...»	20
Листівка до Бердянська	21
«Тільки вийдете на трибуну...»	23
«Доба гучить органно-березнево...»	25
«У мікрофон доповідач говорить...»	26
«На сцену не виходять просто так...»	27
«Як вічна революції луна...»	28
ВОГНЯНЕ ТЯЖІННЯ	29
«Полум'я круговерті...»	30
«Сталь кипить, все навкруг розузорує...»	31
Запорізький ранок	34
Музика Чайковського	35
Волошкові скельця	36
«На греблю сонце осипало стружку...»	37
Балада про ніжну сталь	39
«Ви не забули? Мовби раптом — крила!..»	41
«Чи не пора на Запоріжжя?..»	43
Вулиця Магара	45
«Держава сталі...»	48

ГОМІН ЖИТОГРАДУ	49
«...Ось ви в фуфайці...»	50
«Де сяє цех од сонця і усмішок...»	52
«Іване Яковичу, здрастуйте!..»	53
«Ранок тихо бринів, ніби бджілка на луці...»	55
«Я небожа сонця голублю в долонях...»	57
«Привіт, Миколо Львовичу, привіт...»	58
«У хлібороба аж роса на лобі...»	60
У лікарні	60
«На гомінкому роздоріжжі...»	61
Осічне	61
«Я ніби тут. Насправді ж — у мандрівці...»	62
ВЕЧІРНІ МОНОЛОГИ	63
Автобіографія	64
«З дитинних літ...»	66
«Читачу, наш час...»	67
«Спинися, мить...»	68
«Краса чи правда...»	69
«Немов записано це на плівці...»	70
«Задумуюсь раптово...»	71
«У серця є сигнали...»	72
«Врода непомічена...»	73
«Ще мить тебе я бачив...»	74
«Як ти схожа на матір!..»	75
«Редактор, прислухаючись до радіо...»	76
Легенда про двоє сонць	77
«Під рік новий...»	78
ХВИЛИНА МОВЧАННЯ	79
«Хоч давно нам сурми не сурмлять...»	80
«Їх вивели по морозу...»	81
«Бій ішов за Слаугу...»	82
Слово про мінера	83
На Піскарьовському кладовищі	85

«Облягає туман...»	87
Поворосійськ	88
Аджимушкой	89
«Доброго вечора, Ольго Петрівно!..»	90
Хвилина мовчання	92
Я, Кость Великий... (Поема-монолог)	93

Пётр Павлович Ребро
ПИСЬМА К ЗЕМЛЯКАМ

Стихи

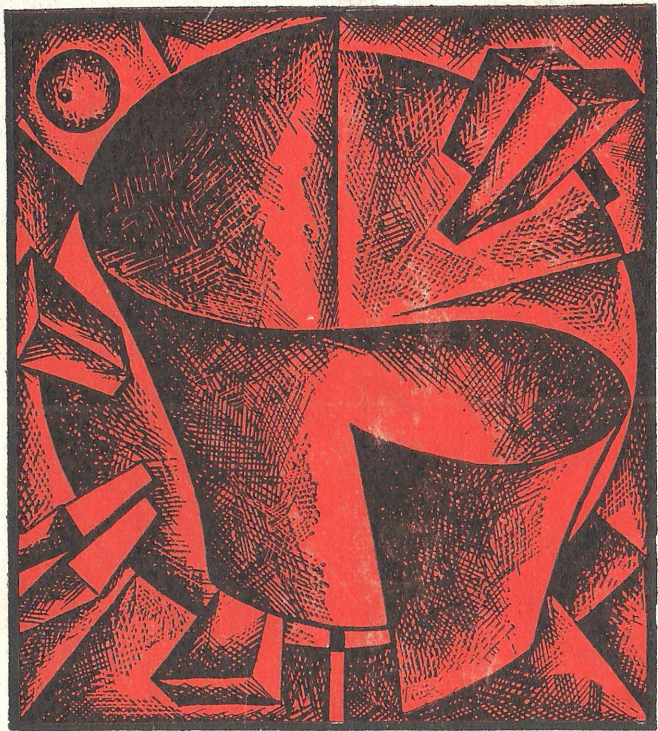
Издательство «Промінь»
(На українском языке)

Редактор *В. Ф. Корж*
Художник *В. П. Купрій*
Художній редактор *В. І. Хворост*
Технічний редактор *Л. М. Серета*
Коректор *Н. О. Бичко*

Здано на виробництво 26.XI 1975 р. Підписано до друку
22.IV 1976 р. Формат видання 60×90¹/₃₂. Друк. арк. 3.5.
Обл.-вид. арк. 3,11. БТ 12302. Папір ілюстрац. Тираж 8000.
Ціна 44 коп.

Видавництво «Промінь»,
320000, Дніпропетровськ, просп. К. Маркса, 60.

Зам. № 5441. Обласна книжкова друкарня
Дніпропетровського обласного управління у справах
видавництва, поліграфії та книжкової торгівлі,
320070, Дніпропетровськ, вул. Серова, 7.

44 коп.

ВИДАВНИЦТВО «ПРОМІНЬ»